

Liikenne- ja
viestintäministeriö

TV-ohjelmien tekstitys, selostus ja tulkkaus

Päivitys LVM:n julkaisuun 40/2009

Liikenne- ja viestintäministeriön

visio

Hyvinvointia ja kilpailukykyä hyvillä yhteyksillä

toiminta-ajatus

Liikenne- ja viestintäministeriö edistää väestön hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Huolehdimme toimivista, turvallisista ja edullisista yhteyksistä.

arvot

Rohkeus

Oikeudenmukaisuus

Yhteistyö

Liikenne- ja
viestintäministeriö

Julkaisun päivämäärä
31.10.2012

Julkaisun nimi

TV-ohjelmien tekstitys, selostus ja tulkkaus. Päivitys LVM:n julkaisuun 40/2009

Tekijät

Matti Kotisaari, Markab Oy
Risto Kilpi, Konsutointi R. Kilpi

Toimeksiantaja ja asettamispäivämäärä

Liikenne- ja viestintäministeriö, 31.8.2012

Julkaisusarjan nimi ja numero

Liikenne- ja viestintäministeriön
julkaisu 19/2012

ISSN (verkkojulkaisu) 1795-4045

ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-243-320-6

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-320-6>

HARE-numero

Asiasanat

televisio, kuulorajoitteiset, kuurot, näkövammaiset, tekstitys, ääntitekstitys, tulkkaus, lastenohjelmat

Yhteyshenkilö

Jussi Mäkinen, LVM

Muut tiedot

Tiivistelmä

Selvitys on päivitys aiempaan vuonna 2009 julkaistuun samaa aihepiiriä käsittelevään LVM:n julkaisusarjan selvitykseen numero 40/2009.

Selvityksellä on toimeksiannon mukaisesti kaksi painopistettä:

- 1) TV-toiminnan esteettömyyspalvelujen tuotantokustannukset
- 2) Arvio siitä, mitä vaikutuksia olisi sillä, että tekstitysvaatimus ulotettaisiin koskemaan myös lastenohjelmia

Taustaksi on kuvattu esteettömyyspalvelujen nykytilanne, tuotantotavat ja tekstitysten tuotannossa meneillään oleva toimialan rakennemuutos.

Toimeksiannon mukaisesti selvitys keskittyy kotimaisiin ns. yleisen edun kanaviin.

Publiceringsdatum
31.10.2012

Publikation

Textning, referat, tolkning av TV-program - uppföljningsstudie

Författare

Matti Kotisaari, Markab Oy
Risto Kilpi, Konsutointi R. Kilpi

Tillsatt av och datum

Kommunikationsministeriet, 31.8.2012

Publikationsseriens namn och nummer
Kommunikationsministeriets
publikationer 19/2012

ISSN (webbpublikation) 1795-4045
ISBN (webbpublikation) 978-952-243-320-6
URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-320-6>
HARE-nummer

Ämnesord

Television, hörselskadade, döva, synskadade, textning, ljudtextning, tolkning, barnprogram

Kontaktperson

Jussi Mäkinen, KM

Rapportens språk

Finska

Övriga uppgifter

Sammandrag

Den här utredningen är uppdatering till kommunikationsministeriets publikation 40/2009

Utredningen har två tyngdpunkter:

- 1) Produktionskostnader av tjänster till syn- eller hörselskadade i TV-verksamhet
- 2) uppskattning om vilka konsekvenserna skulle vara om skyldighet att erbjuda tjänster till syn- eller hörselskadade skulle täcka också barnprogram.

Till bakgrundsinformation har framställts nuläge, produktionsmetoder och strukturella ändring i tjänstproduktion av tjänster till syn- eller hörselskadade.

Enligt uppdraget koncentrerar utredning i inhemska allmännyttiga kanaler.

Date
31.10.2012

Title of publication
Subtitling, audio description and interpretation services for television programmes – follow-up study

Authors
Matti Kotisaari, Markab Oy
Risto Kilpi, Konsutointi R. Kilpi

Commissioned by, date
The Ministry of Transport and Communications, 31.8.2012

Publication series and number

Publications of the Ministry of
Transport and Communications
19/2012

ISSN (online) 1795-4045
ISBN (online) 978-952-243-320-6
URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-320-6>
Reference number

Keywords

Television, the hard of hearing, the deaf, the visually impaired, subtitling, audio description, interpretation, childrens programm

Contact person

Jussi Mäkinen, Ministry of Transport and
Communications

Language of the report

Finnish

Other information

Abstract

This study is a follow-up to the study published as a Ministry of Transport and Communications publication 40/2009. The study focuses in two areas:

- 1) Production cost of the accessibility services in television broadcasting
- 2) An estimate on the effects of extending the obligation to provide accessibility services in conjunction of the children's programmes.

The study contains a description of the current state of the accessibility services, their production method as well as a description of the ongoing structural change in the subtitling services.

According to the commission, the study concentrates on domestic channels of general interest.

Sisällysluettelo

1.	Esipuhe	1
2.	Toimeksianto ja rajaukset	2
3.	Nykytilanne	2
3.1	Ohjelmatekstitys (DVB ja teksti-TV)	2
3.1.1	Alueellisten lähetysten tekstitys	4
3.2	Viittomakielinen tulkkaus	4
3.3	Äänitekstitys	4
3.4	Selostus (kuvailutulkkaus, audio description)	4
3.5	Internetin mahdollisuudet	4
3.6	Tekstitystuotannon muutos	5
4.	Automaattiset toteutukset	6
5.	Kohderyhmät ja niiden odotukset	7
5.1	Näkövammaiset	7
5.2	Kuulovammaiset	7
5.3	Kuurot	8
5.4	Muut kohderyhmät	8
6.	Kustannusrakenne ja kokonaiskustannukset	8
6.1	Vaikuttavuus ja kustannustehokkuus	10
7.	Ohjelmatekstitys lastenohjelmissa	11
8.	Yhteenveto ja johtopäätökset	13
Liitteet		16
Haastattelut		17
Vieraskielisten määrä ikäryhmittäin		18

1. Esipuhe

Suomalaisessa televisiotoiminnassa siirryttiin uuteen aikakauteen 1.7.2011, jolloin yleisen edun mukaisilta kanavilta ryhdyttiin vaatimaan ääni- ja tekstityspalveluja. Osaltaan uudistus liittyi EU:n AV- ja yleispalveludirektiivien uudistukseen. Lainsäädäntöä edelsi palvelujen toteuttamistapojen ja niiden tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten selvittäminen (LVM julkaisuja 40/2009).

Lainsäädännössä valittiin malli, jossa ääni- ja tekstityspalvelujen tarjoamisesta aiheutuville kustannuksille asetettiin yhden prosentin raja televisiotoiminnan harjoittajan liikevaihdosta, jota ei tarvitse palvelujen tarjoamiseksi ylittää. Kustannukset vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Nyt käsillä oleva selvitys antaa taustatiedon valtioneuvoston asetuksen tarkistamiselle. Lisäksi selvitys antaa hyvän yleiskuvan ääni- ja tekstityspalvelujen nykytilasta ja alalla meneillään olevasta rakennemuutoksesta. Lisäksi selvityksessä tarkastellaan erityisenä kysymyksenä tekstityspalvelujen merkitystä lastenohjelmissa.

Jussi Mäkinen

2. Toimeksianto ja rajaukset

Tämä raportti on päivitys vuonna 2009 liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta laadittuun raporttiin "TV-ohjelmien tekstitys, selostus ja tulkkaus" ¹.

Päivitys on tehty toimeksiannon mukaisesti keskittyen erityisesti Suomen markkinoiden tilanteeseen ja ns. yleisen edun kanaviin.

Erityisesti on selvitetty tekstittämisen kustannuksia suhteessa aiempaan sekä sitä, mitä sisällöllisiä vaikutuksia ja mitä kustannusvaikutuksia olisi sillä, että tekstitysvaatus ulotettaisiin koskemaan myös lastenohjelmia.

Taustaksi on kuvattu tekstittämisen nykytilaa ja markkinamuutosta tekstitystuotannossa.

Tässä raportissa ei toisteta sitä, mikä on aiemmassa raportissa jo esitetty, ts. vuoden 2009 raportti oletetaan tunnetuksi.

3. Nykytilanne

<i>Termi</i>	<i>Käyttötarkoitus</i>	<i>Tekninen toteutustapa</i>
<i>Käännöstekstitys</i>	<i>"Vieraskielisen puheen /dialogin suomeksi tekstittäminen"</i>	<i>Poltettu tekstitys DVB-tekstitys</i>
<i>Ohjelmatekstitys</i>	<i>"Suomenkielisen puheen tekstittäminen suomeksi" huonokuuloisia ja kuuroja varten</i>	<i>DVB-tekstitys Teksti-TV tekstitys (Poltettu tekstitys uusinnassa prime timen ulkopuolella)</i>
<i>Äänitekstitys</i>	<i>"Vieraskielisen ohjelman käännöstekstityksen muuttaminen puheeksi" näkövammaisia varten</i>	<i>Tekstimuotoisen informaation syntetisointi puheeksi.</i>

Kuva 1. Eri tekstitystyyppien määrittely

3.1 Ohjelmatekstitys (DVB ja teksti-TV)

Valtioneuvoston asetus (292/2011) televisio-ohjelmiin liitettävästä ääni- ja tekstityspalvelusta astui voimaan 31.3.2011. Asetuksen toteutumisen seuranta on Viestintäviraston vastuulla. Viestintävirasto on julkaissut www-sivuillaan seurannan tulokset vuodelta 2011. ²

Yleisen edun kanavista Ylen kanavat ja MTV3 käyttävät DVB-tekstitystä, joka löytyy valitsemalla kieleksi hollanti – käytäntö, joka on ollut Ylellä käytössä alusta lähtien. ³

¹ Markab Oy, LVM:n julkaisusarja 40/ 2009 <http://www.lvm.fi/web/fi/julkaisu/-/view/917805>

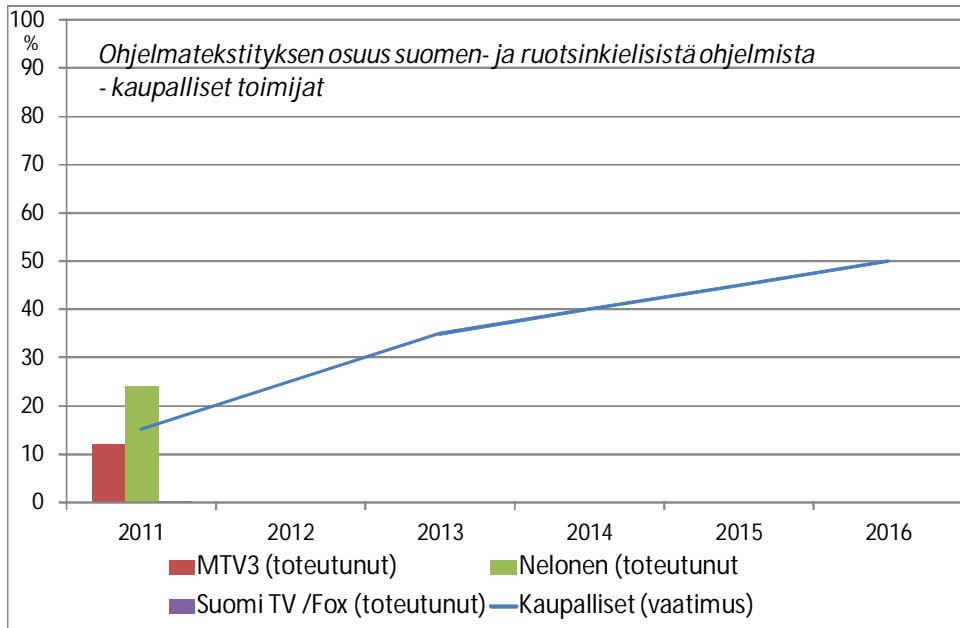
² <http://www.viestintavirasto.fi/index/televisio/tv-ohjelmat/aani-jatekstityspalvelut.html>

³ Yle ja MTV3 tarjoavat ohjelmatekstitystä myös teksti-TV:n kautta. Ylen teksti-TV:n sivu 331 auttaa löytämään sekä DVB-tekstityksen että Ylen eri kanavien teksti-TV-tekstityksen. Teksti-TV tekstitys esitetään valkoisena (tai värillisenä puhujan mukaan) kuvaa peittävän mustan palkin sisällä.

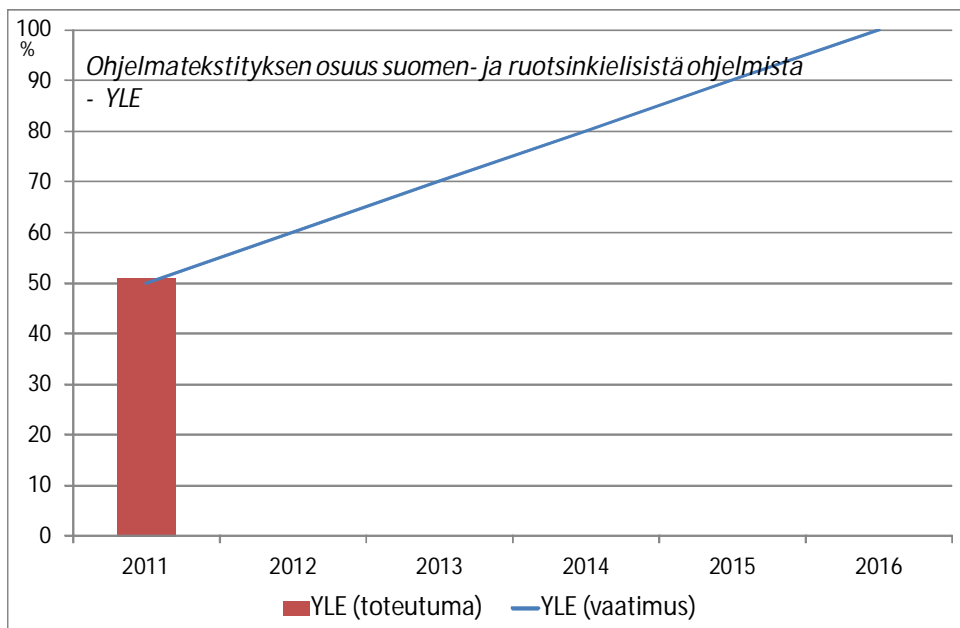

Nelonen sen sijaan käyttää teksti-TV-tekniikkaan perustuvaa tekstitystä kustannussyistä. Näin Nelosen ei ole tarvinnut investoida DVB-järjestelmään eikä maksaa sen vaatimasta siirtokapasiteetista.

Uutisissa kaikki edellä mainitut kanavat käyttävät ulkomaisten haastattelujen osalta ns. kuvaan poltettua tekstitystä. Ylen uutisten päälähetys on lisäksi valittavissa teksti-TV tekstitettynä kuulovammaisia varten lukuun ottamatta reaaliaikaisia suorina osioita.

Kuva 2. Kaupalliset toimijat, vaatimus ja toteumat 2011. Suomi TV/Fox ei aloittanut tekstittämistä v 2011.

Kuva 3. Julkinen palvelu, vaatimus ja toteuma 2011.

Fox käyttää kaikissa ohjelmamuodoissaan ns. kuvaan poltettua tekstitystä. Koska parhaaseen katselu-aikaan ei haluta tekstittää suomenkielisiä ohjelmia pakollisena kaikille katsojille, ne lähetetään silloin ilman ohjelmatekstitystä. Ohjelmatekstitysvaatus hoidetaan lähettämällä samat ohjelmat tekstitettynä uusintoina parhaan katsomisajan ulkopuolella – esim. öisin. Katsojalla on mahdollisuus tallentaa ohjelmat ja katsoa ne tekstitettynä haluamanaan aikana.

Peruste tälle menettelylle on säästö sekä laiteinvestoinneissa että tarvittavan siirtokapasiteetin suhteen. Tällä menettelyllä Fox pääsee vähintään 50 %:n ohjelmatekstitysosuuteen lähtevässä ohjelmavirrassa, edellyttäen että kaikilla tarkastelun piirissä olevilla ohjelmilla on vähintään yksi tekstitetty uusinta kutakin parhaan katseluajan tekstittämätöntä esityskertaa kohden. Ja toisaalta kaikki tekstitysvaatuksen alaiset ohjelmat ovat saatavissa myös tekstitettynä (ohjelmakohtainen näkökulma).

3.1.1 Alueellisten lähetysten tekstitys

Tekniset rajoitukset ovat ennallaan⁴ ja Ylen mukaan aluelähetysten tekstitys ei ole prioriteetissa korkealla.

3.2 Viittomakielinen tulkkaus

Jo perinteisten viittomakielisten ohjelmien (Viittomakieliset uutiset, viikko) lisäksi Yle on syksyllä 2012 aloittanut eduskunnan kyselytunnin lähettämisen myös viitottuna.

3.3 Äänitekstitys

Äänitekstitys toimii Suomessa muista kielistä käännettyjen ja etukäteen tekstitettujen ohjelmien osalta hyvin.

MTV3 ja Nelonen täyttivät jo vuonna 2011 vuoden 2016 vaatimukset. Myös Fox on aloittanut toiminnan prime time -ohjelmistossaan.

Ylen osalta äänipalvelun vaatimus on liittää äänitekstitys kaikkiin julkisen palvelun käännostekstitettyihin ohjelmiin - 100 % vaatimus heti vuodesta 2011 alkaen. Palvelu on muutoin kunnossa, mutta ongelmana ovat olleet uutistoimituksen vanhat tuotantojärjestelmät, jotka eivät ole mahdollistaneet ulkomaisten haastattelujen äänitekstitystä (koska eivät käytä DVB-tekstitystä). Yle on nyt uusimassa ao. tuotantojärjestelmänsä.

3.4 Selostus (kuvailutulkkaus, audio description)

Kuvailutulkkauksen suhteen ei kahteen vuoteen ole tehty mitään uutta, mutta Ylen ensi vuoden (2013) suunnitelmissa on myös kuvailutulkattua ohjelmaa. On myös ymmärretty, että kuvailutulkkaustyypinen esitystapa voitaisiin ottaa paremmin huomioon kaikissa ohjelmissa (mukaan lukien radio).

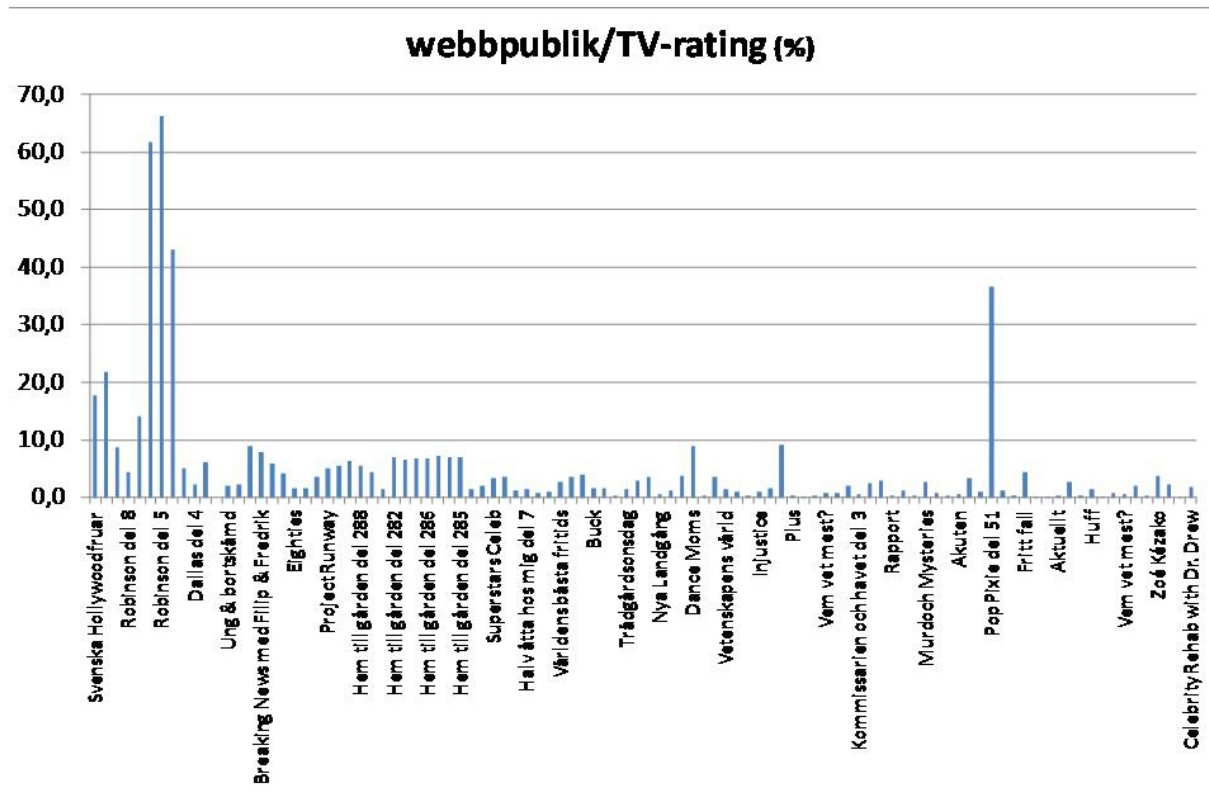
3.5 Internetin mahdollisuudet

Nykyään tekstitys on saatavissa valinnaisena Yle Areenaan ja MTV3:n Katsomoon valikolla: ei tekstitystä /käännös- /ohjelmatekstitys. Nelosen ja Foxin tapa toteuttaa tekstitys ei mahdollista ohjelmatekstityksen sujuvaa liittämistä internetin on-demand palveluihin.

Yleisesti netti-TV:n avulla ollaan ajasta ja paikasta riippumattomia, voidaan palvella pieniä yleisöjä, liittää palveluun uusimpien päätelaitteiden ominaisuuksia ja ylipäänsä

⁴ <http://www.lvm.fi/web/fi/julkaisu/-/view/917805>, kohta 2.1.1

lisätä katsojien valinnanvapautta. Toistaiseksi TV-toimijoiden catch-up⁵ tyyppisiä netti-TV-palveluita pidetään lisäpalveluina, mutta tavoitettavat yleisöt saattavat hyvinkin olla samaa suuruusluokkaa tai jopa suurempia kuin vastaavan lineaarilähetyksen yleisöt – ainakin joidenkin ohjelmatyypin osalta. Ruotsissa netti-TV:n ja lineaari-TV:n⁶ yleisöjen seuranta on tehty jo muutaman vuoden ajan.⁷ Kuva 4 alla kertoo viikon 35/2012 netti-TV ja lineaari-TV:n yleisöjen suhteen. Netti-TV:n katsominen on summattu viikon ajalta.

Kuva 4. Viikolla 35 parhaat netti-TV yleisöt Ruotsin pääkanavilla saivat noin 2/3 lineaari-TV:n yleisöstä. Mittauksessa mukana 100 katsotuinta ohjelmaa, järjestys nettikatselun määrän mukaan laskevasti vasemmalta oikealle.

TV-talojen catch-up -palvelut, OTT-toimijat kuten Netflix ja HBO sekä operaattoreiden IPTV⁸ palvelut nostavat netti-TV:n huomioarvoa ja tekevät ao. käyttötappaa tutuksi. Koska netti-TV palveluiden merkitys on koko ajan kasvava, harkittavaksi jää tulisiko yleisen edun kanavien nettipalveluiden esteettömyydelle asettaa täsmällisiä vaatimuksia.

3.6 Tekstitystuotannon muutos

Tekstitystuotannossa on tapahtumassa selvä rakennemuutos. Aiemmin tekstittäminen on ollut joko suoraan TV-talojen palkkalistoilla olevien tai free lance -ammattilaisten kokopäiväistä ja pitkäaikaista päivätyötä. Nyt ollaan siirtymässä yhä enemmän alihankintaan kansainvälisesti omistetuilta ja organisoiduilta suurilta alan toimijoilta, jotka käyttävät paljon tilapäisluontoista opiskelija- ym. ei-ammattilaistyövoimaa.

⁵ Catch up TV (or Replay TV) is a term used to describe VOD in which TV shows are available for a period of days after the original broadcast. http://en.wikipedia.org/wiki/Video_on_demand

⁶ Linear television = Television service where the viewer has to watch a scheduled TV program at the particular time it's offered, and on the particular channel it's presented on. http://www.itvdictionary.com/definitions/linear_tv_definition.html

⁷ <http://hottopweb.mms.se/>

⁸ Internet Protocol Television, tietyn operaattorin verkkoon rajattu laajakaistaverkon TV-palvelu

Aiemmin pieni ja perinteisin työehtosopimuksin säädelty ala on kohtaamassa kansainvälisen kilpailun rajulla tavalla.

Aiemmin työehtosopimukset suojasivat kääntäjien ja tekstittäjien aseman ja ansiotason suhteellisen hyvin mm. siten, että oikeudet käännöksiin ja tekstityksiin jäivät tekijöille, jolloin heille jäi myös oikeus korvauksiin uusinnoista. Tästä käytännöstä on nyt jo paljolti luovuttu myös vanhan, vielä noin vuoden voimassa olevan ns. Yhtyneet-sopimuksen⁹ alaisissa töissä. Käytännössä kääntäjille ja tekstittäjille jää vain ns. isyys oikeus¹⁰ ja oikeus Kopiosto-korvauksiin uusinnoista. Taloudellista merkitystä näillä ei juuri ole.

Kansainvälisten käännös- ja tekstitysyriyten politiikkana on, että kääntäjät tekevät työnsä yrittäjä-statuksella. Tällöin vastuu omasta sosiaaliturvasta jää yrittäjän itsensä kustannettavaksi (eläke-. ym. työnantajamaksut, terveydenhoito, yms.). Yrittäjämuotoisessa toiminnassa ammatillinen järjestäytyminen perinteisiin ammattiliittoihin ei ole mahdollista. Uuden käytännön mukaan oikeudet käännöksiin ja tekstityksiin jäävät käännösyriyksille, eivät kääntäjille.

Suurimmat ja markkinaosuudeltaan dominoivat käännös- ja tekstitysalan toimijat Suomessa ovat ulkomaiset BTI (Broadcast Text International) ja SDI Media. Pienempiä kotimaisia toimijoita ovat mm. Lingsoft ja Pre-Text. AV-kääntäjiä arvioidaan Suomessa olevan kaikkiaan 300 – 400 – suuri osa näistä on enemmän tai vähemmän osa-aikaisia.

TV-talojen tavoite on saada kertakorvauksella oikeudet kaikkiin kanaviin – nykyisiin ja tuleviin – ja oikeudet rajattomaan määrään uusintoja.

TV-talot näkevät myös niin, että vanhat sopimukset ovat jääneet jälkeen kehityksestä paitsi uusien jakeluteiden suhteen myös siinä, että uusi teknologia on tuonut aivan uutta tehokkuutta työhön. Enää ei liikutella VHS-kasetteja, vaan kaikki kulkee sähköisesti, aineiston käsittely on tietokoneistettua, taustojen selvittäminen on internetin ansiosta nopeutunut valtavasti ja vastaavasti johonkin ohjelmatyyppiin liittyvän erikoisosaamisen arvo pienentynyt, koska tieto on nyt helposti kaikkien saataville. Oma osuutensa on myös sillä, markkinoilla on olemassa jo valmiita käännöksiä kerran esitetylle materiaalille (esim. HBO:n tilausvideopalvelut jatkossa). Kaikesta tästä tuottavuuskasvusta TV-talot haluavat osansa alanevien käännös- ja tekstityskustannusten muodossa.

MTV3 ulkoisti juuri viimeiset omat kääntäjänsä/ tekstittäjänsä Broadcast Text Internationalille (BTI). Ylellä on vielä omia kääntäjiä ja tekstittäjiä (noin puolet tekstittämisen volyyymistä), mutta suunta sielläkin on ulkoistuksen lisäämisen suuntaan puhtaasti kustannussyistä. Muut toimivat täysin ulkoistettujen palvelujen varassa. Tämä kehityssuunta on huolestuttanut alan ammattijärjestöä (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry).¹¹

Tuotantokustannuksiin toimialan muutoksella on ollut kustannustasoa selvästi laskeva vaikutus.

4. Automaattiset toteutukset

Toimijoiden haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että odotukset puheen tunnistukseen perustuvasta pikaisista ratkaisuista ohjelmatekstittämiseen ovat siirtyneet edelleen eteenpäin.

⁹ Ns.Yhtyneet-sopimuksen mukainen normihinta yhden ohjelmatunnin käännökselle on n. 900 euroa Vastaavasti ohjelmatekstityksen hinta on ao. sopimuksen mukaan noin 10 % kalliimpaa kuin käännöstekstitys, jos suomenkielistä käsikirjoitusta ei ole käytettävissä. Lähde: Lauri Mäkelä/ Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, SKTL.

¹⁰ http://fi.wikipedia.org/wiki/Tekij%C3%A4noikeus_Suomessa

¹¹ <http://www.sktl.fi/?x18668=134008>

Yle tutkii automaattista tekstitystä yhteistyössä Lingsoftin kanssa¹². Näkymä kuitenkin on se, että automaattisesti tuotettava laadukas tekstitys etenee liian hitaasti eikä sillä ainakaan lähivuosina ratkaista suorien lähetysten tekstittämistä. Sinänsä automaatiota voidaan käyttää tekstittäjän työkaluna.

On myös esitetty näkemys, että reaaliaikaisissa ohjelmissa jo suuntaa-antavakin tekstitys olisi tukena ja parempi kuin ei mitään. Edellytys tietenkin on, tämä teksti näkyy vain niille, jotka sitä erikseen haluavat katsoa.

Mobiiliteknologian vedolla puheentunnistus kehittyy kuitenkin koko ajan, joten asiaa on syytä seurata.

Yhteenvedona voidaan todeta, että nyt ei ole näköpiirissä ratkaisua, jolla reaaliaikaiset ohjelmat voitaisiin automaattisesti tekstittää järkevin kustannuksin reaaliajassa. Uusinnoissa tekstitys tietysti onnistuu. Haastatelluista MTV3 nosti esiin reaaliaikaisen Huomenta Suomi ohjelmansa ja sen suhteellisen suuren viikkotuntimäärän haasteena saavuttaa vaaditut tekstitysosuudet. Ylelle vastaavasti uutiset ja suorat ajankohtaisohjelmat ovat suuri haaste huomioiden sen, että vaatimus Ylellä nousee jatkossa 100 %:iin siinä, missä se kaupallisilla jää 50 %:iin.

5. Kohderyhmät ja niiden odotukset

5.1 Näkövammaiset

Näkövammaisten odotukset liittyvät äänitekstityksen puutteiden korjaamiseen, tekstityksen fontin kokoon ja kontrastiin, kuvailutulkkauksen edistämiseen sekä Ylen internetpalveluiden esteettömyyteen näkövammaisten näkökulmasta.¹³ Äänitekstitys puuttuu uutislähetysten tekstitetyistä osuuksista, ruotsinkielisten ohjelmien tekstityksistä, television viranomaistiedotteista ja Yle Areenasta.

Yle on uusimassa uutistuotannon tekstitysjärjestelmiä DVB-yhteensopiviksi. mikä osaltaan poistaa uutisten tekstitettyjen osuuksien äänitekstitykseen liittyvän perusongelman.

Yle panostaa jatkossa myös kuvailutulkkauksen edistämiseen. Ylen internetpalveluiden esteettömyys on myös päätelaitekysymys, mutta äänitekstitystä Yle Areenassa ei ole.¹⁴ Sen sijaan, Areenan ohjelmissa on valikko, josta voi valita tekstitys/ohjelmatekstitys optioiden lisäksi myös tekstin koon, kolme eri vaihtoehtoa.

5.2 Kuulovammaiset

Kuuloliitossa ollaan tyytyväisiä ohjelmatekstitettyjen ohjelmien määrälliseen kasvuun. Nyt olisi kiinnitettävä huomiota tekstityksen laatuun: esimerkiksi vain Yle personoi puhujan tekstin värillä. Kaupallisilla kanavilla tekstityksen väri on valkoinen. Suomessa olisi tarvetta yhteisiin tekstityssuosituksiin, jotka koskisivat kaikkia toimijoita.

Toinen kehitettävä alue on ennakkotiedottaminen tekstitettävistä ohjelmista. Nyt ennakkotiedon etsiminen on haasteellista. Parhaiten ennakkotiedottaminen onnistuu Ylen palveluissa, tekstityksestä ilmoitetaan sekä TV ruudussa että verkkosivuilla kootusti.

¹² <http://www.lingsoft.fi/uutiset/yletekstitys>

¹³ <http://www.nkl.fi/fi/etusivu/oikeus/lausunto/lausunnot/7424>, Näkövammaisten Keskusliiton lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yleisradioverosta jne, 18.4.2012

¹⁴ Ylen mukaan äänitekstitys on digitaalisen jakeluverkon ja digiboksin ominaisuus ja sen vieminen Yle Areenaan vaatisi täysin oman teknisen ratkaisunsa sekä sovittamisen netin kautta mahdollisten päätelaitteiden kirjoon (tietokoneet, älypuhelimet, tabletit, IPTV-ratkaisut...).

Vain Ylen ja MTV3:n DVB:n avulla tekstitetyt ohjelmat on saatavilla tekstitettyinä netistä. Yle Areenan sinänsä hyvin toteutetusta tekstitysvalikosta eivät kaikki ikääntyneet kuulovammaiset olleet tietoisia: Kuuloliiton kyselyllä havahdutettiin muutama - hyvä esimerkki siitä, että ohjelmatekstityksestä ei ole tiedotettu riittävästi.

5.3 Kuurot

Haastattelun perusteella monet kuurot katsojat ovat myönteisesti yllättyneitä Ylen nopeasti kasvaneesta tekstitettyjen ohjelmien määrästä. Kaupallisten kanavien suhteen ongelmaa on tekstityksen olemassaolon tiedottamisessa (ilmoitus tai merkki tekstityksestä puuttuu). Tekstityksen laadun suhteen ollaan kuitenkin hiukan huolissaan. Kuuroja katsojia kiusaa Ylen puoli yhdeksän uutisten vanhanaikainen (teksti-TV) tekstitys ja suorien lähetysten puuttuva tekstitys.

Ylen www-sivut ovat selkiytyneet, mutta navigointi viittomakielisten sivuille on yhä vaikeaa. Viittomakieliset osiot tarvitsisivat oman symbolin.

5.4 Muut kohderyhmät

Ohjelmatekstityksestä on hyötyä myös suomen kieltä opiskeleville maahanmuuttajille. Suomessa on neljännesmiljoona vieraskielistä (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame) henkilöä. Vieraskielisten ikärakenne (liite 2) painottuu nuoriin ikäluokkiin ja lapsiin. Maahanmuuttajien kotouttamisessa viranomaisten tehtävänä on mm tukea maahanmuuttajia kieliopinnoissa.¹⁵

6. Kustannusrakenne ja kokonaiskustannukset

Tässä raportissa käsiteltyjen eri ratkaisujen kustannusrakenne on esitetty oheisessa Kuva 5 taulukossa.

Taulukko on tehty siten, että se on vertailukelpoinen aiemmassa raportissa esitetyn kanssa. Oleellisia lähetetyn ohjelmattunnin kustannustasoa laskevia muutoksia aiempaan raporttiin nähden ovat seuraavat:

- Tekstityksen työkustannukset ovat laskeneet sekä toimialan rakennemuutoksen, lisääntyneen kilpailun että teknisen tuottavuuskehityksen takia (vrt. kohta 3.6 edellä).
- Uusintalähetysten määrä on lisääntynyt.
- Suurilla kansainvälisillä käännoistomistoilla on käytössään jo valmiita käännoiksi suomeksi tai muulle kielelle tehtyjä rinnakkaiskäännoiksiä, joita käyttämällä ne voivat hinnoitella kokonaisuuksia kilpailukykyisesti. Muulle kielelle tehdyn käännoksen muuntaminen suomeksi on työkustannuksiltaan noin puolet siitä, mitä originaalikäänno (esteettömyyspalveluihin tämä heijastuu epäsuorasti kokonaiskustannustason kautta).

Teräväpiirtokanavien lähettäminen rinnakkain sekä UHF- että VHF-verkoissa on puolestaan lisännyt siirtokustannuksia niille kanaville, jotka käyttävät DVB-tekstitystä (Yle ja MTV3). Nykyisellä n. 85 %:n väestöpitollaan DNA:n VHF-verkon hinnat ovat vain noin 15 % Digitan koko maan kattavien A- ja B-muksien hintatasosta. Digitan hinnat ovat likimäärin ennallaan verrattuna vuoteen 2009, joten kahdessa verkossa rinnakkain lähettäminen tuo DVB-siirtokustannuksiin nykyisellään n. 15 %:n lisän. Vuodesta 2017

¹⁵ <http://www.tem.fi/index.phtml?s=4626>

alkaen rinnanlähetys on SMVPO:ssa¹⁶ esitetyn periaatteen mukaan pakollista ns. yleisen edun kanaville.

T2/ MPEG4-tekniikan käyttö kuvansiirrossa ei tuo lisätehoa tekstitysten tai lisääänikanavien siirtoon, ts. niille tarvitaan sama kaista kuin aiemminkin. Kaikkiaan siirtokustannusten osuus kokonaiskustannuksista on suhteellisen pieni.

Tekstitys- ja äänitekstityslaitteistojen hinnoissa ei ole tapahtunut olennaista muutosta. Hinnat riippuvat paljon siitä, minkä valmistajan laitteisto on kyseessä, mistä kanavasta se ostetaan ja minkälaisen kokonaisuuden osana se on kilpailutettu. Laittekustannus ei ole missään vaihtoehdossa kovin merkittävä.

Taulukosta näkyy, että äänitekstitystä lukuun ottamatta työkustannus on dominoiva.

<i>Lähetetyn ohjelmatunnin kustannukset (€/ tunti)</i>				
	<i>Laitekustannukset</i>	<i>Siirtokapasiteetti</i>	<i>Työkustannukset</i>	<i>Yhteensä Lähetetty ohjelmatunti</i>
<i>Ohjelmatekstitys</i>	4 € *	29 €	402 € **	435 €
<i>Äänitekstitys</i>	5 € *	32 €	30 €	67 € ***
<i>Viittomakielinen tulkkaus</i>			330 € ****	330 €
<i>Selostus</i>		32 €	330 € ****	362 €

*) Oletetaan 50 000 euron laiteinvestoinnit kaikkiaan per kanava ja 3000 tekstitettyä tuntia vuodessa per kanava. Investoinnin pitoaika 5 vuotta ja korkokanta 10 %.

**) Tekstityksen tuotantokustannus 600€/ ohjelmatunti jälkitöineen, uusintojen osuus 33 %

***) Lisäkustannus, jos ohjelmatekstitys on jo tehty

****) Tuotantokustannus yleiskustannuksineen 500€/ tunti, uusintojen osuus 33 %

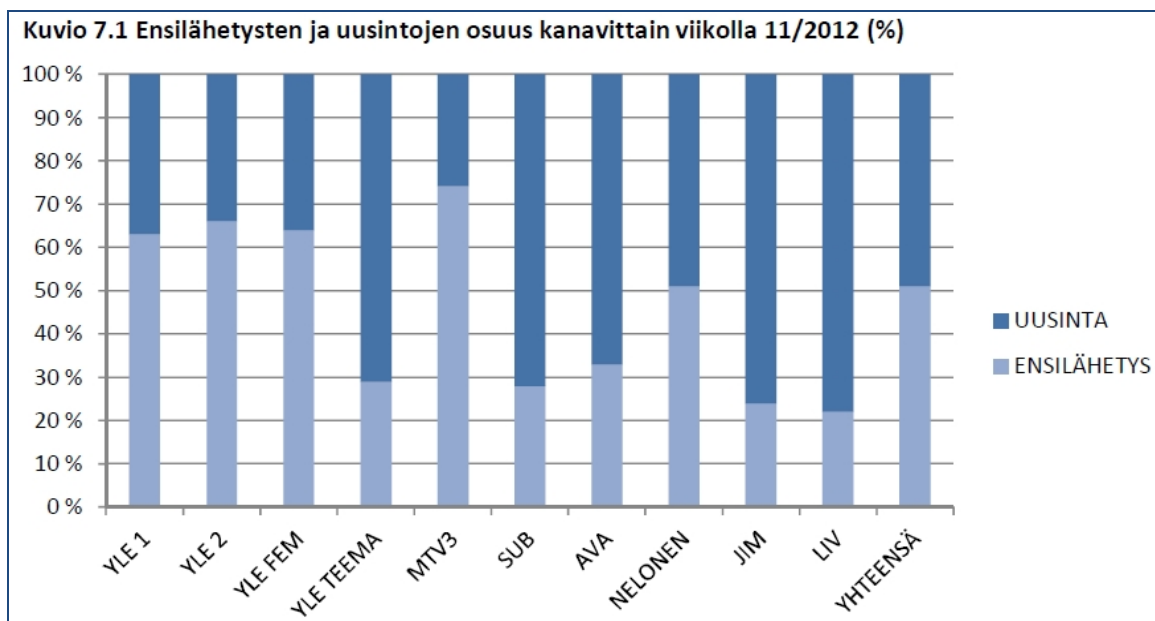
Kuva 5. Kustannusrakenteet per lähetetty ohjelmatunti suuntaantavasti (sisältää uusintojen kustannuksia alentavan vaikutuksen)

Taulukkoa tulkittaessa on syytä huomioida, että mm. ohjelmatyypistä ja teknisestä toimintaympäristöstä riippuen kustannukset voivat vaihdella merkittävästikin.

Haastatteluissa ilmoitetut ohjelmatekstitystyön hinnat vaihtelivat välillä 240– 700 euroa ohjelmatunnille. Pelkän alihankintatyön kustannusten lisäksi on huomioitava TV-yhtiön oman hallinnollisen työn osuus ja mahdollisen itse tehtävän tuotantotyön hinta (Yle). Ohjelmatekstityksen osalta taulukon luvut ovat Ylen ja MTV3:n kustannuksista laskettu keskiarvo. Nelosen ja Foxin tavoin tehty ohjelmatekstitys täyttäneen asetuksen vaatimukset mutta ei ehkä vastaa käyttäjien odotuksia: netti-TV versioista puuttuu ohjelmatekstitys, teksti-TV tekstitys peittää kuvaa ja Foxin tapauksessa yöaikainen nauhoittaminen aiheuttaa lisävaivaa.

¹⁶ SMVPO, Sähköisen median viestintäpoliittinen ohjelma, <http://www.lvm.fi/sahkoisen-median-viestintapoliittinen-ohjelma>

Uusintalähetysten määrä vaihtelee huomattavasti kanavan mukaan (vrt. Kuva 6). Tarkastelussa on käytetty keskiarvoa 33 %. Jos uusintojen osuus on pienempi, uloslähtevien tuntien hinta nousee ja päinvastoin.

Kuva 6. Uusintojen määrä kanavittain. Lähde: Suomalainen televisiotarjonta 2011, LVM:n julkaisu 14/2012

Koska vain Yle ja MTV3 käyttävät DVB-tekstitystä, ohjelmatekstityksen siirtokapasiteettikustannukset koskevat vain heitä.

Siirtokapasiteetin hinta on laskettu 3000 tekstitettyä lähetystuntia kohti per toimija (sama luku kuin aiemmassa laskelmassa). Yle tekstittää huomattavasti enemmän kun taas MTV3:n suomen- tai ruotsinkielisen ohjelman kokonaismäärä jää paljon alle em. luvun.

6.1 Vaikuttavuus ja kustannustehokkuus

Kustannusvaikuttavuutta arvioitaessa tarkasteluun tulevat kohderyhmien koot, jotka on esitetty Kuva 7 taulukossa. Maahanmuuttajalapsat ja heidän läheisensä ovat noin 40 - 50 000 henkilön ryhmä, jonka voi katsoa kuuluvan taulukon kohdan ohjelmatekstitys perusväestöön.

	<i>Kuurot</i>	<i>Huono-kuuloiset</i>	<i>Näkövam- mais</i>	<i>Perus- väestö</i>	<i>Huom.</i>
<i>Ohjelma- tekstitys</i>	11 000	300 000*	-	500 000**	* Kuulokojeesta hyötyvät ** varovainen arvio perustuen BBC:n /Ofcomin selvityksiin
<i>Ääni- tekstitys</i>	-	-	80 000	-	
<i>Viittoma- kielinen tulkkaus</i>	5 000***	-	-	9 000****	*** viittomakieliset kuurot ****sidosryhmät
<i>Selostus</i>	-	-	80 000	-	

Kuva 7. Kohderyhmien koot (henkilöä)

Kuva 8 taulukossa lähetetyn ohjelmatussin kustannukset on suhteutettu kohderyhmän kokoon. Taulukosta näkyy, että koko potentiaali - myös perusväestön oletettu käyttö mukaan lukien –ohjelmatekstitys on kustannustehokkain lisäpalvelumuoto.

	<i>Kuurot</i>	<i>Huono- kuuloiset</i>	<i>Näkövam- mais</i>	<i>Perus- väestö</i>	<i>Koko potentiaali yhteensä</i>
<i>Ohjelma- tekstitys</i>	39,5 €	1,5 €	-	0,9 €	0,5 €
<i>Ääni- tekstitys *</i>	-	-	0,8 €	-	0,8 €
<i>Viittoma- kielinen tulkkaus</i>	66,0 €	-	-	36,7 €	23,6 €
<i>Selostus</i>	-	-	4,5 €	-	4,5 €

*) Lisäkustannus, jos käännöstekstitys on jo tehty

Kuva 8. Lähetyn ohjelmatussin laskennalliset lisäkustannukset tuhatta potentiaalista katsojaa/ kuuntelijaa kohden

7. Ohjelmatekstitys lastenohjelmissa

Kysymys tekstitysvaatimuksen ulottamisesta lastenohjelmiin sisältää ristiriidan sen suhteen ketä varten tekstitys tehtäisiin, koska pienet lapset eivät osaa lukea. Tästä syystä ulkomaiset lastenohjelmat dubataan, mistä taasen seuraa mahdollisuus käyttää dubbauksen käsikirjoitusta tekstityksenä ja selvitä vähemmällä kustannuksilla näiden ohjelmien osalta. Ylellä dubattujen lastenohjelmien osuus on noin 50 %, Nelosella kaikki lastenohjelmat on dubattuja, samoin MTV3-kanavalla ja Foxilla kaikki tai lähes kaikki.

Lastenohjelmien tekstityksen hyödyntäjiä olisivat paljolti muut kuin lapset: kuurot tai kuulovammaiset vanhemmat, isovanhemmat tai muut läheiset, joiden tulisi voida seurata ohjelmia yhdessä kuurojen, kuulovammaisten tai kuulevien lasten kanssa.

Kuuloliitto on ottanut kantaa lastenohjelmien tekstittämisen puolesta ajatuksena sekä kuulovammaisen lapsen mahdollisuus seurata lastenohjelmia että tekstityksen merkitys lukutaidon vahvistajana. Kuuloliiton mukaan SVT on tekstittänyt lastenohjelmiaan Ruotsissa vuodesta 2004 alkaen ja on lisäämässä tekstitysten määrää. Kuurojen liitto puolestaan mainitsi lastenohjelmien tekstityksen hyötyinä omassa facebook-kyselyssään esiinnousseet kuurojen vanhempien näkökulman sekä maahanmuuttajalasten ja -vanhempien kielenoppimisen.

Maahanmuuttajalapsen ja -perheen ovat suurin potentiaalinen hyötyjäryhmä: maahanmuuttajien kotouttamisessa lastenohjelmien tekstityksellä on merkitystä suomen kielen omaksumisen näkökulmasta. Suomen kielessä äännettä vastaa kirjain, mistä syystä kuullun ja luetun yhtäaikaisuus ei häiritse, vaan päinvastoin auttaa sekä lukemaan oppimisessa että kielen oppimisessa yleensäkin.¹⁷

Ohjelmatekstityksen laajentaminen lastenohjelmiin hyödyttäisi:

- noin 20 000 perusopetuksessa olevaa ja
- 10 000 alle perusopetusikäistä vieraskielistä lasta sekä
- kaikkien suomenkielisten lasten lukemaan oppimisprosessia.

Lisäksi ohjelmatekstitystä voitaisiin hyödyntää luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten koulutuksessa. Tärkeä näkökohta on myös se, että suomen kieltä voitaisiin opiskella yhdessä koko perheen kanssa kotona. Maahanmuuton alkuvaiheessa maahanmuuttajilla on korkea motivaatio panostaa kielenopiskeluun ja tätä ohjelmatekstitys osaltaan tukee.

Kuurot tai huonokuuloiset lapset ja heidän läheisensä ovat suuruusluokkana 10...20 000 henkilöä, maahanmuuttajalapsen ja heidän läheisensä vastaavasti 40 - 50 000 henkilöä (arvio liitteen 2 perusteella).

Lastenohjelmien katsomisessa internetin käyttö korostuu. Lastenohjelmien osuus kanavien koko ohjelmatarjonnasta on vain noin 4 %.¹⁸ Kuitenkin, esim. Yle Areenassa lastenohjelmia löytyy kohtuullisen korkealta sijalta katsotuimpien ohjelmien listoilla ja lastenohjelmien osuus Areenan ohjelmista on suurempi (esim. 17.9 luettuna noin 400 lastenohjelmaa noin 5000 ohjelman tarjonnasta eli 8 %). Hyvin ymmärrettävää on, että lastenohjelmia katsotaan perheiden aikataulujen mukaan ja että suosittu ohjelma voidaan katsoa moneen kertaan uudelleen. Tekstittäminen lisäisi lastenohjelmien käyttöarvoa kohderyhmille huomattavasti.

Kaupallisille kanaville, joille tekstitysvaatus nousee 50 % vuoteen 2016 mennessä, lastenohjelmien tekstitysvaatus kyllä lisäisi tekstitettävien ohjelmien kokonaismäärää ja suoraviivaisesti laskettavaa kustannusta. Saattaa kuitenkin käydä niin, että lastenohjelmia tekstittämällä voidaan jättää joitakin vaikeasti tekstitettäviä ohjelmia tekstittämättä ja kustannusvaikutus kaupallisten kanavien kannalta jää vähäiseksi. Arvion mukaan dubattu ohjelma tekstitetään käsikirjoituksen perusteella puoleen hintaan työkustannusten osalta.¹⁹

On siis mahdollista, että lastenohjelmien tekstitysvaatus painottaisi tekstitystä kaupallisilla kanavilla jossakin määrin lastenohjelmien suuntaan muiden ohjelmien kustannuksella. Mahdollista on myös se, että tekstitettävien ohjelmien tuntimäärän kasvun rajoittamiseksi lastenohjelmia siirtyisi joko maksullisille kanaville tai poistuisi kokonaan ohjelmistosta, koska lastenohjelmat eivät ole mainosmyynnin kannalta kovin

¹⁷ Opetusneuvos Leena Nissilä, Opetushallitus

¹⁸ http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1986562&name=DLFE-16812.pdf&title=Julkaisu%2014-2012

¹⁹ Keskustelu SKTL:ssä

edullisia. Haastattelujen perusteella oletettavaa kuitenkin on, että mitään kovin voimakasta reaktiota lastenohjelmien tekstitysvaatimus ei toisi varsinkin, jos samalla voitaisiin tehdä jokin lievennys reaaliaikaisten (suorien) ohjelmien tekstitysvaatimuksiin.

Ylen kannalta lastenohjelmien tekstittäminen olisi kokonaisuudessaan aito lisäkustannus, koska Ylelle on asetettu 100 % tekstitysvaatimus kaikista suomen- ja ruotsinkielisistä ohjelmista pois lukien urheilu, musiikki ja lastenohjelmat. Yle lähettää noin 1200 tuntia lastenohjelmaa vuodessa, joiden tekstittäminen maksaisi Ylen arvion mukaan noin 0,5 miljoonaa €. Kun Ylen rahoitus nyt on järjestetty veroperusteisesti, kysymys lastenohjelmien tekstittämisestä on enemmän poliittinen tarkoituksenmukaisuusharkinta kuin kaupallinen kysymys.

8. Yhteenveto ja johtopäätökset

Ohjelmatekstitys on käynnistynyt suhteellisen hyvin. Viestintäviraston vuotta 2011 koskevan tilaston²⁰ mukaan Yle ja Nelonen olivat saavuttaneet asetut tavoitteet. MTV3 jäi 12 %:iin, kun tavoite oli 15 %. SuomiTV (nyk. Fox) ei ollut käynnistänyt ohjelmatekstitystä lainkaan. Nyt myös Fox on käynnistänyt palvelun.

Teknisen toteutuksen ja palvelun käytettävyyden kannalta eniten ohjelmatekstitykseen ovat satsanneet Yle ja MTV3, jotka molemmat käyttävät DVB-tekstitystä (poikkeuksena vielä toistaiseksi uutislähetykset). Tämä aiheuttaa jonkin verran suuremmat laite- ja siirtotiekustannukset, mutta on käyttäjille joustavin ja laadukkain vaihtoehto. DVB-tekstityksen käyttö mahdollistaa tekstit myös nettipalveluissa, joten Yle Areena ja MTV3:n Katsomo tarjoavat myös tämän mahdollisuuden.

Nelonen käyttää teksti-TV-tekniikkaa, joka on jonkin verran kömpelämpää, mutta ei vaadi erillistä siirtokaistaa tekstille. Tämä tekniikka ei toimi nettipalveluissa, joten Ruutu.fi ei tarjoa tekstityksiä.

Fox hoitaa ohjelmatekstitysveloitettaan niin, että varsinaisen lähetyksajan esitykset ovat tekstittämättömiä ja uusinnat prime timen ulkopuolella, esim. öisin on varustettu kuvaan poltetulla tekstityksellä. Toteutusteknisesti tämä on halvin ratkaisu, mutta edellyttää katsojalta ohjelman tallennusta ja mahdollistaa tekstitetyt lähetykset vasta myöhemmin varsinaisen esityksajan jälkeen. Nettipalvelujen tekstitystä tämä tekniikka ei tue.

Suorien ohjelmien ensilähetysten ja suorien uutisinserttien kohdalla reaaliaikainen ohjelmatekstittäminen ei ole vielä mahdollista automaattisen puheentunnistuksen ja automaattikäännostekniikan puuttuessa. Nopeaa korjausta tähän ei ole odotettavissa. Käännettyjen ohjelmien äänitekstitys toimii hyvin. Kun Yle saa uutistoimituksensa tekstityksen DVB-pohjaiseksi, myös uutislähetysten käännostekstitykset voidaan lähettää äänitekstityslaitteiston kautta. Nyt myös Fox on aloittanut äänitekstityspalvelun.

Kohderyhmät kokevat kehityksen varsin myönteisenä. Parannusta toivotaan vielä palveluista tiedottamiseen, uutisten tekstityksiin ja tekstitysten laatuun.

Tekstityspalveluja ei vielä tunneta suuren yleisön piirissä, ei täysin edes vanhempien kuulovammaisten piirissä. Ennakkotiedottaminen tekstitetyistä ohjelmista (niille, jotka asiasta tietävät) toimii hyvin vain Ylen osalta. Jos ohjelmatekstitystä halutaan hyödyntää maahanmuuttajien joukossa, heille pitää kotoutuksen yhteydessä kertoa järjestelmästä ja demonstroida niiden toiminta. Ensin asiasta on tietenkin kerrottava kaikille maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Nykyisin kuulovammaiset, kuurot ja näkövammaiset kuulevat tekstityspalveluista omiltaan, jos ovat riittävän aktiivisia.

²⁰ <http://www.viestintavirasto.fi/index/televisio/tv-ohjelmat/aani-jatekstityspalvelut.html>

Ohjelmien ennakkotietoihin tekstitystiedot toivotaan nykyistä selvemmin ja yhtenäisemmin näkyviin.

Tekstitysten laadun ja käyttökokemuksen suhteen Yleä voidaan pitää esimerkkinä, jota muiden olisi syytä seurata. Päinvastoin kuin muut Yle erittelee eri puhujat omilla tekstiväreillään ja käännösten sisällöllinen laatu on hyvin ammattitaitoisesti tehtyä. Valituksia sisällöllisen laadun suhteen muidenkaan kanavien osalta ei ole tullut, mutta tekstitystuotannon rakennemuutos on ajamassa tekstityksen nopeaksi ja tehokkaaksi massatuotannoksi aiemman erikoisammattityön sijaan, jolloin laaturiski on periaatteessa olemassa. Rakennemuutos näkyy toisaalta myös tekstitystyön kustannustason selvänä laskuna.

Ohjelmatekstityksen kustannuskehitys on ollut laskeva paitsi tekstitystuotannon rakennemuutoksen myös uusintojen määrän kasvuun ja siirtokapasiteetin hinnan lievän laskun vuoksi. Rinnakkaislähettäminen sekä SD- että HD-formaatissa tosin osaltaan lisää siirtokustannuksia. Kun määrälliset palveluvaatimukset vuosittain kasvavat ja on tekstitettävä myös reaaliaikaisia ohjelmia, kokonaiskustannukset ovat kuitenkin kasvussa. Aivan erityisesti näin on julkisen palvelun kohdalla, koska vaatimukset siellä ovat suurimmat.

Suomalaiset ovat oppimassa netti-TV:n käyttöön ja oppiminen on nopeaa. Finnpanelin kuukausitasoisen mittauksen mukaan kasvu vuodesta 2011 vuoteen 2012 näyttää olevan 40 %:n luokkaa Areenan, Katsomon ja Ruutu.fi:n käynnistyksistä mitattuna.²¹ Ruotsissa julkaistaan jo ohjelmakohtaisia tietoja netti-TV:n katselusta suhteessa lineaarilähetyksiin. Joidenkin ohjelmatyyppeiden osalta on arvattavissa, että netti-TV:stä muodostuu ensisijainen katseluvaihtoehto, ruotsalaisten tilasto viittaa tähän. Esimerkiksi lastenohjelmien katselu perheiden aikataulun mukaan korostaa netti-TV:n tuomaa uutta vapautta.

Mahdollinen vaatimus lastenohjelmien tekstittämisestä ei olennaisesti nosta kaupallisten toimijoiden kokonaiskustannuksia, koska dubattujen ohjelmien tekstittäminen on selvästi halvempaa jo olemassa olevasta dubbauskäännöksestä johtuen. 50 % rajan puitteissa kaupalliset toimijat voivat painottaa halvempaa lastenohjelmien tekstittämistä vaikeasti tekstitettävien reaaliaikaisten lähetysten sijasta. Ylelle lisäkustannus sen sijaan toteutuisi täysimääräisenä, koska Ylen edellytetään tekstittävän tekstitysvaatimuksen alaiset ohjelmat 100 %:sti jo vuonna 2016. Päinvastoin kuin muilla Ylellä lastenohjelmista merkittävä osa on kotimaisia, joiden tekstittämien on kalliimpaa kuin suomeksi dubattujen tuotiohjelmien tekstitys.

Tekstitysvaatimuksen laajentaminen maksaisi arvioiden mukaan Ylelle 0,5 milj. euroa vuodessa lisää, jos kaikki lastenohjelmat tekstitetään. Muille kanaville lisäkustannus olisi arviolta 0,1 milj. euron luokkaa. On myös mahdollista, että kaupalliset kanavat vähentäisivät lastenohjelmien tarjontansa jonkin verran ns. yleisen edun kanavilla joko poistamalla ao. ohjelmat tarjonnastaan kokonaan tai siirtämällä niitä maksukanavien puolelle. Kovin dramaattisia muutoksia tässä suhteessa ei kuitenkaan ennakoita.

Lastenohjelmien tekstittämisestä hyötyisivät kuulorajoitteisten lasten ja heidän läheistensä lisäksi yleensä lukemaan opettelevat lapset sekä suomen kieltä opiskelevat maahanmuuttajat, joiden määrä nykyisin on luokkaa 40 - 50 000.

Reaaliaikainen tekstittäminen on toistaiseksi kohtuuttoman haasteellista. Tämä tulee vastaan erityisesti Ylen kohdalla, jolla tekstitysvaatimus nousee 100 %:iin vuonna 2016. Sama suorien lähetysten ongelma on myös kaupallisilla kanavilla, esim. MTV3:n suoran Huomenta Suomen viikkotuntimäärä on suuri ja ohjelma vanhenee siten, että sen

²¹ <http://www.finnpanel.fi/tulokset/nettitv/kk/kaynnistykset>

tekstittäminen uusintoja tai nettikatselua varten ei pienten uusintakatsojamäärien vuoksi ole kovin kustannustehokasta.

Erityisesti suorien ohjelmien tekstitysvaatimusten mahdollista lieventämistä on syytä tarkastella vielä ennen vuotta 2016, mahdollisesti lastenohjelmien tekstitysvaatimukseen kytkettynä. Netti-TV:n merkityksen kasvaessa on syytä harkita, voidaanko myös sen tekstityspalveluille asettaa vaatimuksia tai lisäkannusteita.

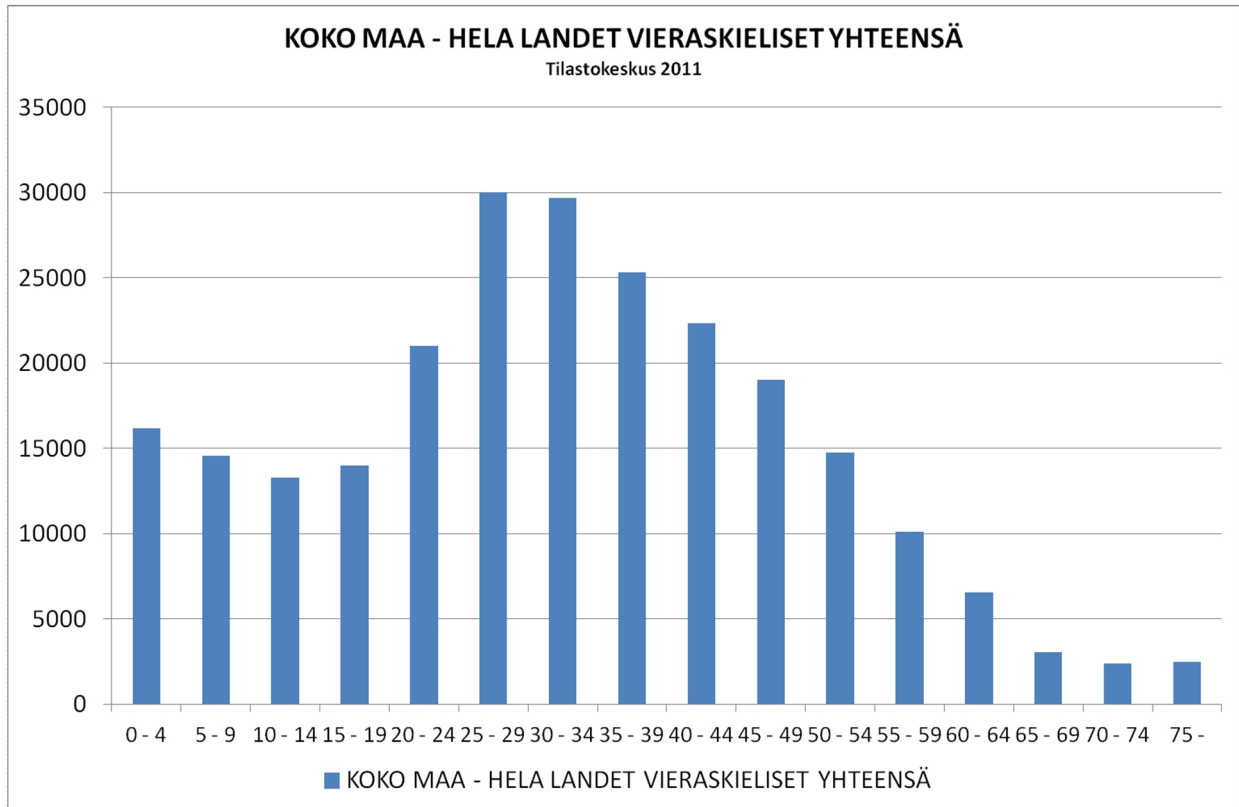
Liitteet

- 1) Haastattelut
- 2) Vieraskielisten määrä ikäryhmittäin

Haastattelut

- 1) Alanne Kaisa, Kuurojen Liitto
- 2) Baran Karola, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
- 3) Forssell Christoffer, Yle
- 4) Kaurismäki Paula, Broadcast Text International (BTI)
- 5) Koskinen Mika, MTV3
- 6) Lambert Erik, HBO Nordic
- 7) Lampinen Matti, Nelonen Media
- 8) Mertano Kaisa, Dubberman Oy
- 9) Mäkelä Lauri, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
- 10) Nissilä Leena, Opetushallitus
- 11) Peltola Tiina, KAVA (Kansallinen av-arkisto)
- 12) Silvennoinen Mikko, FOX International Channels
- 13) Tähtinen Pekka, Oy LM Ericsson Ab
- 14) Viitanen Pekka, DNA
- 15) Virtanen Sami, Kuuloliitto

Vieraskielisten määrä ikäryhmittäin

Lähde: Tilastokeskus, Väestötilasto